

Rondblik

Charismatische gemeente

P. Niemeijer

In het eerste artikel (in het vorige nummer) bakende ik de charismata af tegen andere werkingen van de Heilige Geest. In dit artikel maak ik eerst een aantal opmerkingen over wat voor velen de charismata-bij-uitstek zijn: tongentaal, profetie, genezing, exorcisme. Ik besluit met een paar opmerkingen over het omgaan met gaven.

‘Tongentaal’

Eerst de tongentaal. Men verstaat daaronder het vermogen om te spreken in een soort ‘geheimtaal’ die de Geest ingeeft. Voor velen is dit de ‘supergave’. Dáárin zou blijken dat je met de Geest gedoopt bent.

Vreemd: een *onverstaanbare* taal als *grootste* gave van de Geest? De bedeling van de Heilige Geest is de bedeling dat mysteriën *onthuld* worden, dat het evangelie juist in verstaanbare talen *naar de volken* gaat en dat het heil wordt *toegeëigend*. En dan zou het spreken in een geheimtaal, die onverstaanbaar is en het heil ‘op afstand’ zet, de grootste gave van de Heilige Geest zijn...? Zo’n geheimtaal zou eerder een *oordeel* zijn dan een gave!

Daar komt nog wat bij. De ‘tongentaal’ wordt beschouwd als ‘supergave’. Maar bij Paulus staat ze niet op nr. 1! In 1 Korintiërs 12 zet hij de tongentaal helemaal áchteraan in het rijtje gaven in de gemeente (vs. 30). In 1 Korintiërs 13 zegt hij van tongen dat ze zullen verstommen (vs. 8): het is kennelijk geen blijvende gave, maar een teken van voorbijgaande aard. En in 1 Korintiërs 14 relativeert hij de tongentaal ook. Hij zegt: wie in tongen spreekt, is daar alleen zelf bij gebaat (vs. 4). De geméente bouwt hij niet! Pas als er vertolking van de tongen is, heeft de gemeente er wat aan. Als je je laat leiden door de liefde, zul je liever willen profeteren! Dán bouw je de gemeente! En dan is het verder ook nog opvallend dat we alleen in Korinte van het verschijnsel van de tongentaal horen. In geen enkele andere brief van Paulus of van Petrus of van Johannes wordt erover geschreven. Dat is op zich al veelzeggend! Kennelijk is het niet de grote supergave waarover iedereen eigenlijk zou moeten beschikken.

Wat is die tongentaal trouwens? Wat houdt het in? Er zijn twee opvattingen. De een zegt: het is het spreken niet van véle, maar van één bepaalde, in de wereld verder niet-bestaande taal. Een soort van bovenaards, geestelijk Esperanto.¹ De ander zegt: het is het spreken in andere, maar wel gewoon bestaande talen. Dat laatste was in ieder geval aan de orde op de eerste pinksterdag in Jeruzalem (Hand. 2). Daar hoorden de aanwezigen de discipelen van de Here spreken in allerlei bestaande talen. Ieder hoorde hen in zijn eigen taal spreken. In de taal van het land waarin ze woonden. Ook verder in het boek Handelingen gaat het om die talen. Als de Romeinse hoofdman Cornelius en zijn omgeving tot geloof komen, gaan die niet-Joden in hun eigen talen God prijzen (Hand. 10:46). Het is een teken: de Geest spreekt niet alleen meer in het Joodse gebied courante, maar ook *andere* talen. Het evangelie is niet meer alleen voor de Joden, maar ook voor mensen die andere talen spreken (Hand. 11:15-18). Dat is ook het geval in Handelingen 19, in Efeze. Ook daar gaan niet-Joden, die tot dan toe niet van Pinksteren wisten, ineens in hun eigen talen van Gods grote daden spreken. De grens tussen Israël en de volken is geslecht. De tongentaal is in Handelingen geen permanente gave, maar een teken: hoor, de Geest spreekt alle talen! Geen ‘gave’, maar een *teken*: dat is ook het woord dat Marcus 16 gebruikt!

Was de 'tongentaal' in Korinte hetzelfde? Ook een *teken* en een spreken in vele bestaande talen? Dat is zeer aannemelijk.² Korinte was een wereldhavenstad. Het toenmalige Rotterdam of New York. Daar kwamen mensen uit allerlei volken samen. Nergens werden zoveel talen gesproken als daar. Ook in de kerk. Ja, ook in de kerk. Wat een *wonder* was dat, goed beschouwd! Als je terugdenkt aan het begin in alleen Israël: één volk, één taal. En dan nu in Korinte: in allerlei talen wordt God aanbeden en grootgemaakt. Wat een teken tegen Joods particularisme en ongeloof (1 Kor. 14:21)! En wat een wonder van Gods Geest! Je ziet en hoort mensen in andere talen over de Here spreken. Je ziet en hoort mensen meespreken en meebidden of zingen in die vreemde talen. Soms zonder dat ze precies begrijpen wat ze zeggen. Prachtig om mee te maken en aan mee te doen, zo'n internationaal gebeuren. Maar ook iets dat niet eeuwig voortduurt. Natuurlijk: het klinken en horen van het evangelie in alle talen gaat door. Maar het blijft niet nieuw en verrassend. Het *teken* van die tongen zal verstommen (1 Kor. 13:8).

Profeteren

De tweede gave: die van de profetie. Profeten waren er in het oude verbond. Profeten die openbaringen kregen (1 Kor. 14:26), waren er ook in de begintijd van het nieuwe verbond. In Korinte bijvoorbeeld (1 Kor. 14:29,32). Met de apostelen vormen ze het fundament van de kerk (Ef. 2:20). Het fundament! Dat wijst op het begin, dat nú gelegd is.³ Daarna horen we niet meer van aparte *profeten*. De Heilige Geest, zegt de Geloofsbelijdenis van Nicea, *heeft* gesproken door de profeten: voltooid tijd!⁴ En let u ook op wat Zondag 12 zegt: Christus *heeft* (!) ons Gods raad en wil over onze verlossing *volkomen* (!) geopenbaard.⁵ Er is na Christus geen ruimte meer voor nieuwe Godswoorden. God heeft Zich uitgesproken in zijn Zoon (Heb. 1). En wie aan het boek van de profetie nu nog iets wil *toevoegen*, God zal hem de plagen toevoegen uit zijn profetisch Woord (Op. 22:18).

Maar die gave van de profetie dan? Ja, die is er en die zal er blijven. Maar niet meer in de zin van openbaringen door aparte 'profeten'. Dergelijke profeten zijn er niet meer, evenmin als er nog koningen en priesters naar oudtestamentische snit zijn. Ze horen bij een 'onvolkomen' (vgl. 1 Kor. 13:9) bedeling. En hun profetieën zullen hebben afgedaan (1 Kor. 13:8).

Wat er nog wél is, is de gave van het 'profeteren'. Die kunnen ouderen en jongeren krijgen, zonen en dochters, slaven en slavinnen, zei Joël. En Petrus zegt het hem na op de pinksterdag. Wat is dat profeteren? Het is in Handelingen 2 het spreken van Gods grote daden. Joël noemt dan als bron daarvan 'visioenen en droomgezichten' die ze krijgen, maar die werden al in het oude verbond overtroffen door de manier waarop God met Mozes omging (Num. 12:6-8).

Aan de wet van Mozes waren alle profeten dan ook gebonden. Maar méér nog dan Mozes is de Christus, die 'aan het hart van de Vader rust' en Hem ons heeft doen kennen (Joh. 1:18). Wij mogen putten uit wat Hij heeft geopenbaard en ook als enige openbaren kon (Mat. 11:27).

Dit profeteren is niet meer het werk van sommigen. In principe kan iederéén dat doen! De Here Jezus zegt van de Trooster die komen zal: allen zullen door Hem, de Heilige Geest, worden geleid in de waarheid (Joh. 16:13). Allen! Er zijn niet meer enkelingen die over speciale 'kennis' beschikken en anderen aansporen de HERE te kennen (Jer. 31:34). Die speciale kennis, die getuigde van een 'onvolkomen' bedeling, zal hebben afgedaan (1 Kor. 13:8). Ze wordt overtroffen door de kennis van allen die de HERE kennen. Allen worden door de Geest in alle waarheid geleid en in staat gesteld te getuigen, te belijden. Let u op die formulering. Ze krijgen niet de waarheid 'ingegoten'. Ze worden door de Geest geleid in alle waarheid. Ze worden door Hem rondgeleid in de Schriften. Ze krijgen van Hem inzicht in Gods profetisch Woord. Maar hun inzicht blijft feilbaar en moet getoetst worden. In de

gereformeerde theologie zeggen we: de Geest ‘inspireert’ niet meer. Dat deed Hij alleen bij de bijbelschrijvers. Maar Hij ‘illumineert’ nog wel. Hij verlicht ons zodat we Gods Woord in zijn betekenis voor ons nieuwe leven verstaan en begrijpen, en anderen eruit kunnen onderwijzen.

De Geest geeft ons de woorden in de mond als we ons voor rechtbanken om ons geloof moeten verantwoorden. Of als we broeders en zusters willen helpen en bemoedigen of vermanen. Wat kun je dan soms een dingen zeggen die je niet van jezelf hebt, maar die de Geest je op dat moment indachtig maakt vanuit de Schrift, een psalm, de tekst van een kerkelijk geschrift. Hij is erbij en geeft wat nodig is voor de opbouw van de gemeente. Zoals Hij ook inzicht in de Schrift kan leren ontwikkelen: door opleiding, door bijbelstudie of door gezamenlijke vorming en toerusting. Paulus zegt: dát is een gave voor ieder, om naar te streven (1 Kor. 14:39)! Niet om mee te pronken, maar om de gemeente mee te dienen.

Genezingen

De derde dusgenaamde gave: die van de genezing. Men vat dat niet zelden op alsof mensen een permanente gave om te genezen hebben. Nu kent de Bijbel inderdaad wonderlijke genezingen. Die hebben meer dan eens plaatsgevonden en ze vinden ook vandaag nog altijd plaats. Tot verbazing van artsen. De Here kan zulke ‘spontane’ genezingen geven als teken van zijn goedheid. En als appèl om Hem te erkennen.

We lezen in de Bijbel hoe wonderlijke genezingen ook plaats konden vinden door de handen van mensen. Maar de Bijbel kent geen mensen die over een *permanente gave* beschikten om te genezen. De discipelen kregen wel het vermogen om *tekenen* ter genezing te doen.

Tekenen: zo noemt Marcus 16 het. En ook Handelingen 5. En als *tekenen* fungeren genezingen ook wanneer Christus’ discipelen macht krijgen om te genezen.⁶ Maar ze hebben niet de gave om maar iedereen te genezen (vgl. Mat. 17:16). Paulus heeft ook heel wat *tekenen* (!) van genezing gedaan. Maar hij had geen *permanente gave* van genezing. Hij kon aan de ziekte van zijn collega Trofimus niets doen. Hij moest hem ziek achterlaten in Milete (2 Tim. 4:20). Timoteüs moest maar wat wijn drinken voor zijn maagklachten (1 Tim. 5:23). De apostel kon hem niet genezen. En ook de doorn in zijn eigen vlees kon Paulus niet weghalen (2 Kor. 12:7-9). Ook de discipelen konden maar niet iedereen genezen.

In 1 Korintiërs 12 is volgens velen (helaas ook volgens de NBV!) sprake van ‘de gave om te genezen’. Maar dat staat er niet! Noch in vers 9 noch in vers 30. Het gaat in 1 Korintiërs 12 over ‘gaven van genezingen’. Let op dat meervoud, tot twee keer toe: gaven van genezingen. Dat is wat anders dan ‘de gave der genezing’. ‘Gaven van genezingen’, dat zijn ‘gaven die bestaan in - ontvangen - genezingen’. Oftewel: die genezingen zijn de ‘werkingen’ (‘uitingen van bijzondere kracht’, NBV 1 Kor. 12:6) die binnen de gemeente als gaven van de Geest ontvangen zijn.⁷

De Bijbel kent geen ‘genezers’ die over een permanente gave van genezing zouden beschikken. Er is maar één Voorbidder op wie wij voor genezing zijn aangewezen: en dat is Christus zelf. Wie ziek is, moet niet naar een genezer of een genezingsdienst, maar die moet zélf bidden. Bidden tot God in de naam van de Here Jezus. En als hij zelf niet kan bidden, moet hij ‘de oudsten van de gemeente’ laten komen, zegt Jakobus 5. God luistert niet alleen naar bepaálde bidders. Hij luistert naar zijn kínderen zovaak die tot Hem roepen.⁸

Nog altijd komen er voor artsen onverklaarbare genezingen voor. Maar kijk uit voor zgn. mediums of genezers! Dat is niet de weg die de Schrift wijst. Hun genezingen beperken zich trouwens ook altijd maar tot bepaalde soorten van ziekten. En ze genezen hun patiënten ook niet in één klap en totaal, zoals in de genezingswonderen in de Bijbel gebeurde. Wat de Here volgens de Bijbel zo nu en dan als ‘teken’ geeft, moeten wij niet tot een ‘permanente gave’

van bepaalde mensen maken. Het is *de Here* die geneest. Hij kan dat doen door artsen en middelen. Maar Hij kan het ook op wonderlijke manier doen. Langs zĳn wegen. Zovaak Hij het wil. Ook vandaag.

Duiveluitdrijving

En dan nog het vierde als charisma benoemde verschijnsel: de uitdrijving van boze geesten. Ook dat gebeurde in bijbelse tijden wel bij wijze van *teken* (vgl. Mar. 16). Maar het werd nooit een *gave* waarover mēnsen beschikten. De discipelen die bij tijden (inderdaad: bij tijden!) demonen konden uitdrijven, waren niet in staat de maanzieke knaap van zijn demon af te helpen (Mat. 17:16).

Dit soort, zei de Here Jezus van de boze geesten, kan alleen worden uitgedreven door gebed en vasten (Mat. 17:21). Oftewel: het is Góð die duivelen uit moet werpen. In zĳn handen moet je het leggen. Het is Christus zelf die aan het kruis de duivel en zĳn trawanten heeft overwonnen (Kol. 2:15). Hĳ heeft overwonnen. En Hij heeft macht over alles in hemel en op aarde, zichtbaar en onzichtbaar. *Dat evangelie* mogen bezetenen in geloof aangrijpen. Dááruit mogen ze putten. Dáárin mogen ze rust en bevrijding vinden. Maar de macht tot duiveluitbanning hebben wij, mensen, niet! Christus leerde ons niet demonen *uit te dagen* of te *commanderen*. Hij leerde ons juist bidden: leid ons niet in verzoeking maar *verlos* ons van de boze!

Gavengericht of dienstgericht?

Mijn laatste punt.

Paulus zegt: er is verscheidenheid van gaven. Niemand in de kerk heeft *alle* gaven. We hebben altijd onze broeders en zusters met hún gaven en hún inbreng in het geheel nodig. Niemand is in eigen persoon het complete lichaam. We zijn allemaal niet meer dan *leden* van Christus' lichaam. Niemand moet dus zeggen: ik ben het oog en dat is heel belangrijk; was iedereen maar zoals ik! Want stel je voor dat het hele lichaam oog was. Hoe zou het moeten horen of ruiken of lopen (1 Kor. 12)?

Ook is niemand in de kerk *zonder* gaven. We hebben allen een plaats en functie in het lichaam van Christus. En elke gave doet ertoe. Niemand moet zeggen: ik ben maar een hand en ze kunnen dus ook wel zonder mij. Wat moet een lichaam zonder handen? Zelfs die leden die het zwakst lijken, zijn het meest noodzakelijk, schrijft Paulus in 1 Korintiërs 12.

Ieders gave in de kerk telt mee. En niemand moet zĳn eigen gave tot de enig nodige verklaren. Niemand moet proberen alle gaven in zich te verenigen. Het is erg vermoeiend en het zal nooit lukken. Niemand moet zich ook aan de gemeenschap onttrekken uit valse bescheidenheid. Ja, valse bescheidenheid is het. Want we hebben ieders inbreng nodig! Onze gaven zijn onze instrumenten in de dienst van God. En dat zijn álle gaven binnen de kerk: instrumenten in de dienst van God.

Het zijn *instrumenten*. Niet méér! Ons persoonlijk en kerkelijk leven mag dan ook niet drááien om onze gaven. Ze zijn geen doel, maar middel, instrument. Soms kom je het tegen dat mensen al hun waarde en zelfrespect willen ontlēnen aan hun gaven. Die gaven maken hen waardevol. Daaraan ontlēnen ze hun identiteit. En als ze bij zichzelf geen gaven opmerken of als hun eigen gaven hun tegenvallen, dan raken ze daardoor in de put. Anderen zijn juist heel opgetogen over hun gaven. Niemand mag daaraan komen of een kwaad woord van zeggen. Ook in dat geval zijn de gaven dan weer vooral voor de eigenwaarde. Maar dat is nu juist wat Paulus in 1 Korintiërs 12 afwijst. U bent leden van het lichaam van Christus, zegt hij. Dát bepaalt uw identiteit.

U hoort bij het lichaam van Christus. Dat mag aan de ene kant heel veel vertrouwen geven. U hoort bij Christus en deelt in al zijn schatten. Het is aan de andere kant ook een roeping: u hebt Christus en zijn gemeente te dienen met alles wat u van Hem en zijn Geest ontvangen hebt. Daar hebt u precies de twee delen van antwoord 55 van de Heidelbergse Catechismus. Wat gelooft u van de gemeenschap der heiligen? Dat is aan de ene kant dat we samen en persoonlijk gemeenschap hebben aan Christus en delen in zijn schatten en gaven. Dat is het vertrouwen. En aan de andere kant is het dat we ons met onze gaven inzetten voor het nut en heil van de andere leden van Christus' lichaam. Dat is de opdracht.

Vertrouwen aan de ene kant, roeping aan de andere kant: daar gaat het om. Geloof en dienstbetoon, rust vinden in Christus en werken aan de opbouw van de gemeente, zijn lichaam. Als we *dat* doen, ontdekken we *gaandeweg* waar onze gaven (en ook onze *beperkingen!*) liggen en leren we die al doende te ontwikkelen. Ons leven mag geen onrustige jacht naar gaven worden *om de waardering*. Ons streven naar gaven moet juist beheerst worden door en gericht zijn op liefde, dienst en opbouw ten behoeve van de gemeente. Dan komen onze gaven als instrumenten tot hun recht. Dan is het Christus die ons met alles wat we van Hem gekregen hebben, gebruikt voor *zijn* werk in deze wereld. Door Hem zijn we pas echt nuttig. En vinden we ware vreugde. Niet om iets in onszelf, maar om Gods genade. Dan hoeven we niet zelf roem te zoeken. Dan ontvangt ieder zijn lof van *God*.

Noten:

- ^{1.} Aan de mogelijkheid van het spreken van allerlei hoogsteigen, niet-bestaande talen ga ik voorbij: mij is niet duidelijk wat de zin van een dergelijke 'gave' zou kunnen zijn.
- ^{2.} J. van Benthem en K. de Vries, 'De Geest spreekt alle talen', in: H. ten Brinke, J.W. Maris e.a., *Meer dan genoeg. Het verlangen naar meer van de Geest*, Barneveld 2004, p. 86-94.
- ^{3.} Vgl. A.N. Hendriks, *Die in de waarheid leidt. Bijdragen over de Heilige Geest en zijn werk*, Heerenveen 2002, p. 100.
- ^{4.} Vgl. J. van Amersfoort, 'Die gesproken heeft door de profeten. Profetie op de achtergrond van de belijdenis van Nicea-Constantinopel', in: F.G.M. Broeyer en E.M.V.M. Honée (red.), *Profetie en godsspraak in de geschiedenis van het christendom. Studies over de historische ontwikkeling van een opvallend verschijnsel*, Zoetermeer 1997, p. 38-51 (vgl. p. 42).
- ^{5.} Vgl. voor de antidoperse strekking van deze zin: W. Verboom, *De theologie van de Heidelbergse Catechismus. Twaalf thema's: de context en de latere uitwerking*, Zoetermeer 1996, p. 112-116.
- ^{6.} Niet door genezing te gebieden zoals Christus, ook niet door magische rituelen, maar door - de bij wondverzorging en ziekenzorg gebruikelijke - zalving met olie (Mar. 6:13).
- ^{7.} Vgl. P. Niemeijer, 'De "gave der genezing"', in: *Nader Bekeken*, jrg. 11, p. 245v.
- ^{8.} Vgl. over Jakobus 5:14-16 P. Niemeijer, 'Voorbede en schuldbelijdenis', in: *Nader Bekeken*, jrg. 13, p. 238-241; en P. Niemeijer, 'Gebed en ziekenzalving', in: *Nader Bekeken*, jrg. 13, p. 274-276.